

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 62/16

Λουξεμβούργο, 9 Ιουνίου 2016

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις
C-401/15, C-402/15 και C-403/15, Depesme και Kerrou, Kaufmann, Lefort
κατά Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche

**Κατά τον γενικό εισαγγελέα M. Wathelet, τέκνο εντός ανασυγκροτημένης
οικογένειας δύναται να θεωρηθεί τέκνο του πατριού/της μητριάς για τη λήψη
διασυνοριακού κοινωνικού πλεονεκτήματος**

Στον τομέα αυτόν, ο δεσμός γονέα-τέκνου δεν ορίζεται με νομικό, αλλά με οικονομικό τρόπο, υπό την έννοια ότι το τέκνο πατριού/μητριάς έχοντας την ιδιότητα του διακινούμενου εργαζόμενου δύναται να λάβει κοινωνικό πλεονέκτημα όταν ο πατριός/η μητριά συμβάλλει πραγματικά στη συντήρηση του τέκνου αυτού

Το λουξεμβουργιανό δίκαιο προβλέπει ότι τα τέκνα μεθοριακών εργαζόμενων οι οποίοι απασχολούνται στο Λουξεμβούργο ή ασκούν τη δραστηριότητά τους στη χώρα αυτή μπορούν να ζητήσουν οικονομικό βοήθημα για ανώτατες σπουδές (υποτροφία), υπό την προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, ότι ο μεθοριακός εργαζόμενος είχε απασχοληθεί στο Λουξεμβούργο αδιαλείπτως επί πέντε έτη στο χρονικό σημείο υποβολής της σχετικής αιτήσεως¹.

Η Noémie Depesme, ο Adrien Kaufmann και ο Maxime Lefort ζουν ο κάθε ένας σε ανασυγκροτημένη οικογένεια που απαρτίζεται αντιστοίχως από τη βιολογική μητέρα τους και τον πατριό τους² (ο βιολογικός πατέρας είτε έχει χωρίσει με τη μητέρα είτε έχει αποβιώσει). Κάθε ένα από τα τρία αυτά πρόσωπα ζήτησε υποτροφία στο Λουξεμβούργο, λόγω του ότι ο πατριός του εργάζεται εκεί αδιαλείπτως επί περισσότερα από πέντε έτη (αντιθέτως, ουδεμία από τις μητέρες εργάζεται στη χώρα αυτή). Οι λουξεμβουργιανές αρχές απέρριψαν τις αιτήσεις αυτές, με την αιτιολογία ότι οι N. Depesme, A. Kaufmann και M. Lefort δεν είναι νομικώς «τέκνα» μεθοριακού εργαζόμενου, αλλά απλώς «προγονοί» του.

Μετά την άσκηση προσφυγών από τους τρεις σπουδαστές κατά των αποφάσεων των λουξεμβουργιανών αρχών, το Cour administrative de Luxembourg (Διοικητικό Εφετείο Λουξεμβούργου), το οποίο έχει επιληφθεί της υποθέσεως, ερωτά στην ουσία το Δικαστήριο αν, στον τομέα των κοινωνικών πλεονεκτημάτων, η έννοια του «τέκνου» πρέπει να περιλαμβάνει επίσης τους προγονούς. Με άλλα λόγια, ζητεί να καθοριστεί αν ο δεσμός γονέα-τέκνου μπορεί να νοηθεί όχι από νομική, αλλά από οικονομική άποψη.

¹ Το ζήτημα αν αυτή η προϋπόθεση ελάχιστης και αδιάλειπτης απασχολήσεως πέντε ετών, η οποία θεσπίστηκε κατόπιν της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 20ής Ιουνίου 2013 στην υπόθεση Giersch (C-20/12, βλ. ΑΤ στα αγγλικά αριθ. 74/13), εισάγει ή όχι δυσμενή διάκριση με γνώμονα το δικαίο της Ένωσης αποτελεί το αντικείμενο της υποθέσεως Bragança Linares Verruga κ.λπ. (C-238/15), στην οποία ο γενικός εισαγγελέας Melchior Wathelet ανέπτυξε τις προτάσεις του στις 2 Ιουνίου 2016. Κατ' αυτόν, η προϋπόθεση αυτή αποτελεί αδικαιολόγητη διάκριση λόγω ιθαγένειας, επειδή δεν είναι ούτε πρόσφορη ούτε αναγκαία για την επίτευξη του θεμιτού σκοπού τον οποίο επιδιώκει το Λουξεμβούργο (δηλαδή την ενθάρρυνση της αυξήσεως του ποσοστού των κατοίκων που είναι πτυχιούχοι ανώτατης εκπαίδευσης). Σημειώνεται ότι, μετά τα επίμαχα πραγματικά περιστατικά, ο λουξεμβουργιανός νόμος τροποποιήθηκε όσον αφορά το σημείο αυτό: από την έναρξη ισχύος του νόμου της 24ης Ιουλίου 2014, είναι αρκετό ο μεθοριακός εργαζόμενος να εργάστηκε στο Λουξεμβούργο επί πέντε έτη κατά την επταετία πριν από την αίτηση υποτροφίας. Εντούτοις, κατά τον γενικό εισαγγελέα M. Wathelet, ούτε η τροποποίηση αυτή ικανοποιεί την απαίτηση αναλογικότητας.

² Ως πατριός νοείται εδώ το πρόσωπο, άλλο από τον βιολογικό πατέρα, με το οποίο η μητέρα έχει τελέσει νέο γάμο ή έχει σχέση καταχωρισμένης συμβιώσεως, ισοδύναμη με γάμο. Ομοίως, ως «προγονός» νοείται εδώ το τέκνο του οποίου η βιολογική μητέρα έχει τελέσει νέο γάμο ή έχει σχέση καταχωρισμένης συμβιώσεως, ισοδύναμη με γάμο, με πρόσωπο άλλο από τον βιολογικό πατέρα.

Με τις σημερινές προτάσεις του, ο γενικός εισαγγελέας Melchior Wathelet υπενθυμίζει κατ' αρχάς ότι, σύμφωνα με κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης³, εργαζόμενος που προέρχεται από κράτος μέλος πρέπει να απολαύει, σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος εργάζεται, των ίδιων κοινωνικών και φορολογικών πλεονεκτημάτων με τους ημεδαπούς εργαζόμενους. Εξάλλου, υπενθυμίζει ότι, όσον αφορά την ιθαγένεια της Ένωσης, τα τέκνα ορίζονται από την οδηγία 2004/38⁴ ως «οι απευθείας κατιόντες οι οποίοι είναι κάτω της ηλικίας των 21 ετών ή είναι συντηρούμενοι *καθώς και εκείνοι του/της συζύγου ή του/της συντρόφου*». **Ο γενικός εισαγγελέας δεν βλέπει κανένα λόγο ο ορισμός αυτός να μην εφαρμόζεται για τη χορήγηση κοινωνικού πλεονεκτήματος στο πλαίσιο του κανονισμού.** Θεωρεί ότι η οικογένεια πολίτη της Ένωσης πρέπει να είναι η ίδια με την οικογένεια των πολιτών της Ένωσης που αντιμετωπίζονται υπό την ιδιότητά τους ως «εργαζόμενων». Έτσι, επισημαίνει ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει σχετικά με τη σχολική εκπαίδευση των τέκνων (τομέας που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ίδιου κανονισμού) ότι τόσο οι κατιόντες του διακινούμενου εργαζόμενου όσο και οι κατιόντες του/της συζύγου του έχουν δικαίωμα να γίνουν δεκτοί στο σχολικό σύστημα του κράτους μέλους υποδοχής⁵. Επιπλέον, ο νομοθέτης της Ένωσης επιβεβαίωσε ο ίδιος, σε πρόσφατη οδηγία⁶ της οποίας το πεδίο εφαρμογής είναι πανομοιότυπο με εκείνο του επίμαχου κανονισμού, ότι η έννοια των «μελών της οικογένειας» είναι ενιαία, δηλαδή ότι τα τέκνα του συζύγου ενός μεθοριακού εργαζόμενου πρέπει να θεωρούνται «μέλη της οικογένειας» του εν λόγω εργαζόμενου. Τέλος, ο γενικός εισαγγελέας εκτιμά ότι η ερμηνεία αυτή συνάδει με την ερμηνεία της «οικογενειακής ζωής» που προστατεύεται με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, λαμβανομένου άλλωστε υπόψη ότι το ίδιο το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει σταδιακά αποστασιοποιηθεί από το κριτήριο του «συγγενικού δεσμού» για να αναγνωρίσει τη δυνατότητα «de facto οικογενειακών δεσμών»⁷.

Για να στηρίξει την άποψή του, ο γενικός εισαγγελέας χρησιμοποιεί το παράδειγμα ανασυγκροτημένης οικογένειας με τρία τέκνα, από τα οποία το πρώτο είναι τέκνο της μητέρας, το δεύτερο είναι τέκνο του συζύγου της μητέρας και το τρίτο είναι τέκνο του ζεύγους. Στο παράδειγμα αυτό, όπου υποτίθεται ότι μόνον η μητέρα έχει την ιδιότητα του μεθοριακού εργαζόμενου στο Λουξεμβούργο, ο γενικός εισαγγελέας διαπιστώνει ότι, αν ο όρος «τέκνο» γίνει δεκτός με τη αυστηρή νομική του έννοια, η μητέρα θα μπορεί να λάβει λουξεμβουργιανή υποτροφία για το δικό της τέκνο και για το κοινό τέκνο του ζεύγους, αλλά όχι για το τέκνο του συζύγου της, ακόμη και αν το τέκνο αυτό ζει, για παράδειγμα, από την ηλικία των δύο ετών στην ανασυγκροτημένη οικογένεια. Ο γενικός εισαγγελέας συνάγει εξ αυτών ότι **τέκνο που δεν έχει νομικό δεσμό με τον διακινούμενο εργαζόμενο, αλλά καλύπτεται από τον ορισμό του «μέλους της οικογένειας» κατά την έννοια της οδηγίας 2004/38, πρέπει να θεωρείται τέκνο του εργαζόμενου και συνεπώς δύναται να απολαύει των κοινωνικών πλεονεκτημάτων που προβλέπει ο κανονισμός.**

Τέλος, όσον αφορά τον αναγκαίο βαθμό της συμβολής του μεθοριακού εργαζόμενου στη συντήρηση σπουδαστή με τον οποίο δεν συνδέεται με νομικό δεσμό, ο γενικός εισαγγελέας υπενθυμίζει ότι **η ιδιότητα του συντηρούμενου μέλους της οικογένειας απορρέει από πραγματική κατάσταση**⁸, η δε σχετική νομολογία πρέπει να εφαρμόζεται επίσης όσον αφορά τη συμβολή του συζύγου στη συντήρηση των προγόνων του. Έτσι, **η συμβολή στη συντήρηση του τέκνου δύναται να αποδειχθεί με αντικειμενικά στοιχεία**, όπως ο γάμος, η σχέση

³ Κανονισμός (ΕΕ) 492/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, που αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στο εσωτερικό της Ένωσης (ΕΕ L 141, σ. 1).

⁴ Οδηγία 2004/38 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ L 158, σ. 77, και διορθωτικά ΕΕ 2004, L 229, σ. 35, και ΕΕ 2005, L 197, σ. 34).

⁵ Απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 2002, Baumbast και R (C-413/99).

⁶ Οδηγία 2014/54/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, περί μέτρων που διευκολύνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων (ΕΕ L 128, σ. 8).

⁷ Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 22ας Απριλίου 1997 στην υπόθεση X, Y και Z κατά Ηνωμένου Βασιλείου (αριθ. 21830/93, παράγραφοι 36 και 37).

⁸ Απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Ιουνίου 1985, Lebon (C-316/85).

καταχωρισμένης συμβιώσεως ή ακόμη η κοινή κατοικία, και τούτο **χωρίς να είναι απαραίτητο να καθοριστούν οι λόγοι προσφυγής σε αυτή τη στήριξη ή η ακριβής αριθμητική έκτασή της**⁹.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο. Έργο του γενικού εισαγγελέα είναι να προτείνει στο Δικαστήριο, με πλήρη ανεξαρτησία, νομική λύση για την υπόθεση που του έχει ανατεθεί. Η υπόθεση τελεί υπό διάσκεψη στο Δικαστήριο. Η απόφαση θα εκδοθεί αργότερα.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προδικαστική παραπομπή παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, να θέσουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να λύσει τη διαφορά σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, κατά τον ίδιο τρόπο, τα άλλα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται παρόμοιου προβλήματος.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) των προτάσεων δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα CURIA κατά την ημερομηνία αναπτύξεώς τους

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδα ☎ (+352) 4303 2582

⁹ Επισημαίνεται ότι, από τις 24 Ιουλίου 2014, το Λουξεμβούργο τροποποίησε τον επίμαχο νόμο προβλέποντας ρητώς ότι τα τέκνα των μεθοριακών εργαζομένων μπορούν να λαμβάνουν υποτροφίες υπό την προϋπόθεση ο εργαζόμενος να συνεχίζει να συμβάλλει στη συντήρηση του σπουδαστή. Εντούτοις, ο νόμος του Λουξεμβούργου και πάλι δεν ορίζει ρητώς την έννοια του «τέκνου».